

WITOLD APOLINARSKI¹

POLICJA W SYSTEMIE KONTRTERRORYSTYCZNYM PAŃSTWA — PRAWO I PRAKTYKA

Terroryzm rozpatruje się i bada w wielu aspektach. Jednym z nich jest obszar działań o charakterze ofensywnym, realizowany przez podmioty odpowiedzialne m.in. za fizyczne zwalczanie tego zjawiska. Reakcja na sytuację o charakterze terrorystycznym musi opierać się na rozwiązaniach prawnych umożliwiających podjęcie szybkich i skutecznych działań, pozwalających na neutralizację zagrożenia. „Tego typu przedsięwzięcia realizowane są przez specjalistyczne podmioty, policyjne lub wojskowe, określane mianem pododdziałów kontrterrorystycznych. Podejmują one działania w chwili, gdy atak terrorystyczny zaistniał, miało miejsce zdarzenie o charakterze terrorystycznym, a rozwiązanie powstałej sytuacji wymaga wprowadzenia opcji siłowej. [...] Dlatego też posiadanie przez państwo w swoich strukturach jednostki kontrterrorystycznej jest nieuniknioną potrzebą chwili, znakiem naszych czasów”².

Zapewnienie poczucia bezpieczeństwa to fundamentalna zasada i obowiązek państwa wobec swoich obywateli. „Potrzeba bezpieczeństwa jest mocno związana z grupą potrzeb fizjologicznych [...]. Z realizacją tej potrzeby związane jest eliminowanie zagrożeń oraz minimalizacja skutków ich ewentualnego wystąpienia”³. Konstytucyjna gwarancja bezpieczeństwa⁴ spełniana jest m.in. na podstawie ustawowych uprawnień

¹ Podinsp. Witold Apolinarski — absolwent Uniwersytetu Opolskiego i Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie. Dowódca Samodzielnego Pododdziału Prewencji Policji w Opolu. Współpracuje z Uniwersytetem Opolskim oraz Wyższą Szkołą Zarządzania i Administracji w Opolu. Zainteresowania naukowe dotyczą przestępczości zorganizowanej, taktyki działań pododdziałów Policji, zadań i roli Policji w systemie bezpieczeństwa wewnętrznego, politycznych aspektów terroryzmu.

Adres do korespondencji: <witapolinarski@gmail.com>.

² K. Jałoszyński, *Zagrożenie terroryzmem w wybranych krajach Europy Zachodniej oraz Stanach Zjednoczonych*, Warszawa 2001, s. 49.

³ B. Wiśniewski, *Bezpieczeństwo w teorii i badaniach naukowych*, Szczytno 2011, s. 11.

⁴ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r. (DzU nr 78, poz. 483); art. 5: „Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolności i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju”.

podmiotów państwa stojących na straży bezpieczeństwa wewnętrznego. Policja wypełnia swoje obowiązki, realizując te uprawnienia — również w sferze antyterrorystycznej i w szczególnym jego zakresie, jakim są działania kontrterrorystyczne. Minister właściwy do spraw wewnętrznych, który sprawuje nadzór nad działalnością Policji⁵, wskazany został w Krajowym Planie Zarządzania Kryzysowego⁶ (KPZK), w obszarze dotyczącym zagrożeń terrorystycznych, jako podmiot wiodący — w fazie przygotowania, reagowania⁷ i odbudowy, a jako podmiot współpracujący — w fazie zapobiegania⁸.

Ustawa z 10 czerwca 2016 r. o działaniach antyterrorystycznych⁹ wskazuje, że takimi są „działania organów administracji publicznej polegające na zapobieganiu zdarzeniom o charakterze terrorystycznym, przygotowaniu do przejmowania nad nimi kontroli w drodze zaplanowanych przedsięwzięć, reagowaniu w przypadku wystąpienia takich zdarzeń oraz usuwaniu ich skutków, w tym odtwarzaniu zasobów przeznaczonych do reagowania na nie”¹⁰. Widać tu oczywistą analogię z definicją zarządzania kryzysowego ujętą w art. 2 ustawy z 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym¹¹, która również wyodrębnia i wskazuje cztery fazy cyklu zarządzania kryzysowego.

Działania kontrterrorystyczne, będące częścią działań antyterrorystycznych realizowanych w fazie reagowania na zaistniałe zdarzenie — będzie my definiować jako te, które podejmowane są „wobec sprawców, osób

⁵ Ustawa z 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej, art. 29 ust. 4: „Minister właściwy do spraw wewnętrznych sprawuje nadzór nad działalnością Policji, Straży Granicznej, Państwowej Straży Pożarnej, Obrony Cywilnej Kraju, Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców, Krajowego Centrum Informacji Kryminalnej oraz Biura Ochrony Rządu.”

⁶ KPZK jest opracowywany i sporządzany na podstawie art. 5 ustawy z 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym (DzU nr 89, poz. 590 ze zm.).

⁷ W KPZK na lata 2013/15 zadania Policji w fazie reagowania na zagrożenie o charakterze terrorystycznym określono m.in. na: prowadzenie bezpośrednich działań ratowniczych, współdziałanie z podmiotami pozapolicyjnymi, współdziałanie z policjami innych państw oraz ich organizacjami międzynarodowymi, [...] zatrzymywanie osób stwarzających w sposób oczywisty bezpośrednie zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzkiego, [...] przeszukiwanie osób i pomieszczeń, [...] prowadzenie działań minersko-pirotechnicznych, użycie broni palnej.” <http://rcb.gov.pl/wp-content/uploads/KPZK-2013-2015.tj_...pdf>, 15 kwietnia 2017 r., s. 323.

⁸ W fazie zapobiegania podmiotem wiodącym jest szef Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego.

⁹ DzU z 2016 r., poz. 904 ze zm.

¹⁰ Art. 2, ust. 1.

¹¹ „Zarządzanie kryzysowe to działalność organów administracji publicznej będąca elementem kierowania bezpieczeństwem narodowym, która polega na zapobieganiu sytuacjom kryzysowym, przygotowaniu do przejmowania nad nimi kontroli w drodze zaplanowanych działań, reagowaniu w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowych, usuwaniu ich skutków oraz odtwarzaniu zasobów i infrastruktury krytycznej”.

przygotowujących lub pomagających w dokonaniu przestępstwa o charakterze terrorystycznym, o którym mowa w art. 115 § 20 ustawy z 6 czerwca 1997 r. — Kodeks karny (Dz. U. poz. 553, z późn. zm.), prowadzone w celu wyeliminowania bezpośredniego zagrożenia życia, zdrowia lub wolności osób lub mienia przy wykorzystaniu specjalistycznych sił i środków oraz specjalistycznej taktyki działania”¹².

Aby ocenić możliwości właściwej i optymalnej realizacji zadań kontrterrorystycznych, należy przede wszystkim określić miejsce Policji w systemie bezpieczeństwa wewnętrznego, skuteczność przyjętych rozwiązań prawnych oraz aktualnie posiadany potencjał sił i środków.

Policja, realizując swoje ustawowe zadania, mające na celu ochronę „życia i zdrowia ludzi oraz mienia przed bezprawnymi zamachami [...], bezpieczeństwa i porządku publicznego, w tym zapewnienie spokoju w miejscach publicznych oraz w środkach publicznego transportu i komunikacji publicznej [...], wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie ich sprawców”¹³ — posiada również delegację do „prowadzenie działań kontrterrorystycznych w rozumieniu ustawy z 10 czerwca 2016 r. o działaniach antyterrorystycznych (Dz. U. poz. 904)”¹⁴.

Realizacja tego ustawowego zapisu posiada odzwierciedlenie w przepisach wykonawczych, które regulują m.in. sposób prowadzenia działań kontrterrorystycznych. W zarządzeniu nr 1041 komendanta głównego Policji¹⁵ wskazano, że do „zakresu działania Komendy Głównej Policji należy w szczególności: „[...] przygotowanie i prowadzenie działań kontrterrorystycznych, w tym polegających na fizycznym zwalczaniu terroryzmu oraz organizowanie, koordynowanie i nadzorowanie działań Policji w tym zakresie, a także szkolenie w ramach taktyki działań bojowych”¹⁶.

Dotychczasowe struktury pododdziałów antyterrorystycznych Policji, w skład których wchodziły Biuro Operacji Antyterrorystycznych Komendy Głównej Policji (BOA KGP) — jako komórka Komendy Głównej Policji, Sekcje Antyterrorystycznych Policji (SAT) — jako komórki komend wojewódzkich Policji oraz samodzielne pododdziały antyterrorystyczne Policji (SPAP) — jako jednostki organizacyjne Policji — z dniem 1 maja 2017 r. na mocy zarządzenia nr 10 komendanta głównego Policji¹⁷ uległy częściowej modyfikacji i ujednoczeniu. W chwili obecnej do podmiotów wchodzących

¹² Ustawa z 10 czerwca 2016 r. o działaniach antyterrorystycznych, art. 2, ust. 2 (DzU 2016, poz. 904 ze zm.).

¹³ Ustawa z 6 kwietnia 1990 r. o Policji, art. 1 (DzU 1990, nr 30, poz. 179 ze zm.).

¹⁴ Tamże, art. 1 ust 2 pkt 3a.

¹⁵ Dz. Urz. KGP z 15 października 2007 r., nr 18, poz. 135.

¹⁶ Zarządzenie nr 1041 komendanta głównego Policji z 28 września 2007 r. w sprawie szczegółowych zasad organizacji i zakresu działania komend, komisariatów i innych jednostek organizacyjnych Policji, § 28, ust. 4.

¹⁷ Zarządzenie nr 10 komendanta głównego Policji z 14 kwietnia 2017 r. zmieniające zarządzenie w sprawie szczegółowych zasad organizacji i zakresu działania komend, komisariatów i innych jednostek organizacyjnych Policji (Dz. Urz. KGP z 19 kwietnia 2017 r., poz. 23).

w struktury Policji, określanych mianem „pododdziałów antyterrorystycznych Policji” zalicza się:

- Biuro Operacji Antyterrorystycznych Komendy Głównej Policji (BOA KGP) — będące komórką organizacyjną Komendy Głównej Policji.
- Samodzielne Pododdziały Antyterrorystyczne Policji (SPAP), jako jednostki organizacyjne Policji.

Wymienione BOA KGP, SPAP, oraz etatowe komórki minersko-pirotechniczne stanowią Centralny Odwód Antyterrorystyczny Komendanta Głównego Policji (dalej jako COAT KGP). Należy ponadto wspomnieć, że 1 maja 2017 r. w struktury systemu pododdziałów antyterrorystycznych został włączony Wydział Realizacyjny Komendy Stołecznej Policji — jako Samodzielny Pododdział Antyterrorystyczny w Warszawie.

Zarządzenie nr 19 komendanta głównego Policji z 14 lipca 2015 r. w sprawie metod i form działania pododdziałów antyterrorystycznych Policji oraz komórek minersko-pirotechnicznych Policji¹⁸ określa m.in. zasady kierowania do działań pododdziałów antyterrorystycznych Policji oraz komórek minersko pirotechnicznych Policji, sposób prowadzenia działań bojowych i wsparcia działań ratowniczych.

Działania pododdziałów antyterrorystycznych Policji mogą być realizowane w ramach tych wcześniej planowanych, jak również jako reakcja na nagłe i nieoczekiwane zdarzenie o charakterze terrorystycznym lub podejmowane wobec grup przestępczych, które wymagają zastosowania wyspecjalizowanej taktyki, sprzętu, a przede wszystkim wykorzystania przeszkolonych do działań bojowych funkcjonariuszy Policji. Udział pododdziałów antyterrorystycznych Policji w działaniach planowych będzie wynikał z potrzeby zapewnienia bezpieczeństwa pod kątem ewentualnych zagrożeń terrorystycznych, jako komponentu większych działań (np. operacji policyjnej¹⁹), gdzie takie pododdziały będą realizowały swoje zadania w ramach podoperacji antyterrorystycznej²⁰.

Należy pamiętać, że sporządzany plan dowódcy operacji²¹, w którym określone są m.in. warianty działań podległych sił policyjnych

¹⁸ Dz. Urz. KGP z 15 lipca 2015 r., poz. 15.

¹⁹ Zarządzenie nr 1041 komendanta głównego Policji z 28 września 2007 r., § 2 ust. 1 pkt 15: „Zespół przedsięwzięć organizacyjnych, taktycznych i materiałowo-technicznych podejmowanych w celu zapobieżenia lub likwidacji zdarzenia kryzysowego, w przypadku gdy obejmuje ono swoim zasięgiem obszar więcej niż jednej komendy powiatowej lub wojewódzkiej Policji albo w sytuacji prowadzenia działań przedłużających się w czasie lub do prowadzenia których niezbędne jest wsparcie siłami oddziałów, pododdziałów prewencji Policji lub jednostek lub komórek antyterrorystycznych Policji spoza potencjału jednostki Policji właściwej terytorialnie dla miejsca zdarzenia kryzysowego komendy wojewódzkiej Policji”.

²⁰ Tamże, § 7 ust 4: „W ramach operacji zarządzanej w związku z prawdopodobieństwem zaistnienia przestępstwa o charakterze terrorystycznym lub zaistnieniem takiego zdarzenia prowadzi się podoperację antyterrorystyczną”.

²¹ Zarządzenie 23 komendanta głównego Policji z 24 września 2014 r., § 10 ust. 1: „Plan działania dowódcy operacji zawiera w szczególności: 1) ogólną charakterystykę zagrożeń, w tym ocenę sytuacji i prognozę jej rozwoju, dokonaną na podstawie wszelkich dostępnych informacji, wiedzy i doświadczenia; 2) podstawę prawną;

— uwzględnia okoliczności dotyczące ewentualnych zagrożeń o charakterze terrorystycznym lub innych szczególnych sytuacji związanych z możliwością wystąpienia zdarzenia kryzysowego, działań przestępczych z użyciem broni palnej, materiałów wybuchowych itp. W takim przypadku, już na etapie planowania operacji, uwzględnia się w jej strukturze wydzieloną podoperację antyterrorystyczną oraz wyznacza jej dowódcę. Jest on zobligowany do sporządzenia planu działań, który przedstawia do zatwierdzenia dowódcy operacji. W tym przypadku zastosowanie będą miały przepisy dotyczące form organizacyjnych działań policyjnych w trakcie realizacji zadań związanych z obsługą zdarzeń kryzysowych²². Przykładem tego typu rozwiązań były dwie duże operacje policyjne realizowane w 2016 r. Pierwsza związana ze szczytem NATO odbywającym się na Stadionie Narodowym w Warszawie, z udziałem przywódców państw europejskich oraz prezydenta Stanów Zjednoczonych. Druga — wymagająca zaangażowania znacznie większych sił i środków — operacja policyjna „Przymierze”, związana z zabezpieczeniem Światowych Dni Młodzieży oraz wizyty papieża. Brało w niej udział ponad 20 tysięcy funkcjonariuszy, a w ramach podoperacji pod kryptonimem „Kontra”, do której zostało włączonych 603 policjantów pododdziałów antyterrorystycznych Policji — przygotowano i realizowano działania mające na celu podjęcie ewentualnych działań kontrterrorystycznych oraz rozpoznanie minersko-pirotechniczne²³. Biorąc pod uwagę, że realizacja tych zadań wymagała zaangażowanie więcej niż jednego pododdziału antyterrorystycznego Policji — komendant główny Policji, korzystając z przysługujących mu uprawnień²⁴ — uruchomił COAT, co pozwoliło na utworzenie i zgrupowanie na czas realizacji podoperacji „Kontra”

3) cel działań — określenie pożądanego stanu do osiągnięcia w wyniku działań sił policyjnych; 4) siły i środki operacji; 5) organizację dowodzenia i współdziałania (wobec sił policyjnych i podmiotów pozapolicyjnych uczestniczących w działaniach): a) siły i środki podoperacji, b) zadania dla podległych sił; 6) przewidywane warianty działań — określenie sposobów postępowania zmierzających do uzyskania zakładanego celu działania; 7) rodzaj i zakres użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego; 8) organizację łączności; 9) umundurowanie i wyposażenie do działań; 10) organizację zabezpieczenia logistycznego działań, w tym wyposażenie w sprzęt i technikę policyjną, umundurowanie, transport, zabezpieczenie bytowe, opieka medyczna, uzupełnianie potrzeb; 11) postanowienia końcowe, w tym: a) czas, miejsce odpraw, osoby odpowiedzialne, b) termin pełnej gotowości do działań, c) termin gotowości rozpoczęcia podoperacji, d) współpraca ze środkami masowego przekazu, e) wyznaczenie w zależności od potrzeb osoby do ustalenia ewentualnych szkód w mieniu Policji”.

²² Regulowane w całości przez zarządzenie 23 komendanta głównego Policji z 24 września 2014 r.

²³ A. Zasadińska-Baraniewska, *Zabezpieczenie Światowych Dni Młodzieży*, Rządowe Centrum Bezpieczeństwa Centrum Operacyjno Analityczne, „Biuletyn Kwartalny”, nr 16, s. 10.

²⁴ Zarządzenie nr 19 komendanta głównego Policji z 14 lipca 2015 r. w sprawie metod i form działania pododdziałów antyterrorystycznych Policji oraz komórek minersko-pirotechnicznych Policji (Dz. Urz. KGP z 15 lipca 2015 r., poz. 15., § 4 ust. 1).

większej, jednolicie dowodzonej, struktury kontrterrorystycznej jako potencjału sił i środków do ewentualnych działań.

Odmienne wygląda sytuacja, kiedy pododdziały antyterrorystyczne Policji kierowane są do realizacji zadań służbowych w sposób nagły — w reakcji na zaistniałe zdarzenie kryzysowe²⁵, niebędące wcześniej częścią działań planowych i realizowanych w ramach akcji lub operacji policyjnej. W katalogu takich zdarzeń znajdują się m.in. „[...] przestępstwa o charakterze terrorystycznym w rozumieniu art. 115, par. 20 Ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. — Kodeks karny (Dz. U. nr 88, poz. 553, z późn. zm.)²⁶, [...] inne sytuacje mogące spowodować zagrożenie życia i zdrowia ludzi lub mienia, a także dla bezpieczeństwa i porządku publicznego, charakteryzujące się możliwością utraty kontroli nad przebiegiem wydarzeń albo eskalacji zagrożenia, do przeciwdziałania lub likwidacji, których niezbędne jest skierowanie zwiększonej liczby policjantów, w tym zorganizowanych w oddziały lub pododdziały zwarte Policji albo jednostki lub komórki antyterrorystyczne²⁷. Ma to miejsce najczęściej wtedy, gdy na podległym rejonie odpowiedzialności (w praktyce — obowiązuje tu podział administracyjny i dotyczy województwa właściwego do miejsca siedziby pododdziału antyterrorystycznej Policji) dojdzie do potrzeby neutralizacji zagrożenia w ramach reakcji na incydent, który uzasadnia ich użycie. W przypadkach kiedy wcześniejsze przygotowanie działań było niemożliwe, ze względu na ich nagły charakter — rozpoczyna się je na podstawie ustnej decyzji właściwego kierownika jednostki organizacyjnej Policji, następnie potwierdzonej w formie pisemnej. Dowódca akcji²⁸ lub dowódca operacji²⁹ jest odpowiedzialny za wszystkie siły i środki biorące udział w działaniach — także, gdy w ramach operacji

²⁵ Tamże, § 2 ust. 1 pkt 11: „zdarzenie kryzysowe – zdarzenie spowodowane bezprawnymi zamachami mogącymi spowodować niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia ludzi albo mienia, charakteryzujące się możliwością utraty kontroli przez podmiot odpowiedzialny za stan bezpieczeństwa i porządku publicznego w miejscu zdarzenia albo eskalacji zagrożenia w stopniu wymagającym użycia do ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego policjantów zorganizowanych w oddziały lub pododdziały zwarte.”

²⁶ „Przestępstwem o charakterze terrorystycznym jest czyn zabroniony zagrożony karą pozbawienia wolności, której górna granica wynosi co najmniej 5 lat, popełniony w celu: 1) poważnego zastraszenia wielu osób, 2) zmuszenia organu władzy publicznej Rzeczypospolitej Polskiej lub innego państwa albo organu organizacji międzynarodowej do podjęcia lub zaniechania określonych czynności, 3) wywołania poważnych zakłóceń w ustroju lub gospodarce Rzeczypospolitej Polskiej, innego państwa lub organizacji międzynarodowej – a także groźba popełnienia takiego czynu.”

²⁷ Zarządzenie 23 komendanta głównego Policji z 24 września 2014 r., § 3 ust. 1–7.

²⁸ Tamże, § 2 ust. 1 pkt 2, „dowódca akcji — komendant wojewódzki Policji, komendant powiatowy Policji, ich zastępcy lub wyznaczony przez jedną z tych osób oficer Policji posiadający przeszkolenie, predyspozycje i doświadczenie w zakresie dowodzenia”.

²⁹ Tamże, § 2 ust. 1 pkt 4: „Komendant Główny Policji, komendant wojewódzki Policji lub ich zastępcy”.

zarządzonej w związku z prawdopodobieństwem zaistnienia przestępstwa o charakterze terrorystycznym lub zaistnieniem takiego zdarzenia — będą realizowane działania w ramach podoperacji antyterrorystycznej. Ze względu na realizowaną taktykę specjalną³⁰, oraz siły i środki używane w ramach działań kontrterrorystycznych — podoperacją kontrterrorystyczną będzie kierował dowódca podoperacji antyterrorystycznej³¹, który w strukturze dowodzenia podlega dowódcy operacji. Mogą to być działania bojowe³² zmierzające do zatrzymania szczególnie niebezpiecznego i uzbrojonego przestępcy, gdzie istnieje uzasadnione podejrzenie użycia przez niego broni palnej, materiałów wybuchowych, wzięcia zakładnika itp. Należy pamiętać, że „włączenie pododdziału antyterrorystycznego do akcji lub operacji policyjnej nie oznacza, że mamy do czynienia z przestępstwem terroryzmu”³³. Formy działań pododdziałów antyterrorystycznych Policji dzielą się na:

1. Działania bojowe:

- działania antyterrorystyczne³⁴,
- działania ratunkowe³⁵,
- działania realizacyjne³⁶,
- działania minersko-pirotechniczne.³⁷

³⁰ Zarządzenie nr 19 komendanta głównego Policji z 14 lipca 2015 r., § 2. ust. 13: „taktyka specjalna — metoda działania policjantów wynikająca z doświadczenia, umiejętności i uprawnień zmierzająca do osiągnięcia celu działań realizacyjnych”.

³¹ Zarządzenia 23 komendanta głównego Policji z 24 września 2014 r., § 2 ust. 1 pkt 7: „Dowódca lub kierownik jednostki Policji lub komórki antyterrorystycznej, ich zastępcy lub wyznaczony przez jedną z tych osób oficer Policji posiadający przeszkolenie, predyspozycje i doświadczenie w zakresie dowodzenia działaniami antyterrorystycznymi”.

³² Zarządzenie nr 19 komendanta głównego Policji z 14 lipca 2015 r., § 2. ust. 5: „zespół czynności realizowanych jako działanie zespołowe przez uzbrojonych i wyposażonych w specjalistyczny sprzęt policjantów posługujących się taktyką antyterrorystyczną, specjalną lub minersko-pirotechniczną”.

³³ K. Jałoszyński, *Dowodzenie akcją (operacją) policyjną z wykorzystaniem pododdziału antyterrorystycznego* [w:] A. Urban (red.), *Zarządzanie kryzysowe wyzwaniem dla edukacji: materiały pokonferencyjne*, Szczytno 2007.

³⁴ Zarządzenie nr 19 komendanta głównego Policji z 14 lipca 2015 r., § 2 ust. 7: „rodzaj działań bojowych realizowanych w ramach operacji policyjnej przez uzbrojonych i wyposażonych w specjalistyczny sprzęt policjantów pododdziału antyterrorystycznego Policji i komórki minersko-pirotechnicznej Policji posługujących się taktyką antyterrorystyczną mającą na celu ratowanie życia i zdrowia ludzkiego w związku z zaistnieniem lub podejrzeniem popełnienia przestępstwa o charakterze terrorystycznym”.

³⁵ Tamże, § 2 ust. 8, „rodzaj działań bojowych realizowanych w ramach akcji lub operacji policyjnej przez uzbrojonych i wyposażonych w specjalistyczny sprzęt policjantów posługujących się taktyką antyterrorystyczną w sytuacji bezpośredniego zagrożenia życia i zdrowia ludzi”.

³⁶ Tamże, § 2 ust. 9, „rodzaj działań bojowych realizowanych przez uzbrojonych i wyposażonych w specjalistyczny sprzęt policjantów posługujących się taktyką specjalną”.

³⁷ Tamże, § 6 ust. 1, „działania minersko-pirotechniczne polegają w szczególności na lokalizowaniu, rozpoznaniu, neutralizowaniu, usuwaniu, transportowaniu

2. Wsparcie działań ratowniczych³⁸.

Działania bojowe ze względu na okoliczności zdarzenia mogą być realizowane przez pododdziały antyterrorystyczne Policji w ramach szturm planowego³⁹ lub szturm natychmiastowego⁴⁰. Na wybór formy rozwiązana ma wpływ m.in.: poziom realnego zagrożenie dla zdrowia lub życia osób postronnych, sytuacja taktyczna, posiadane aktualnie w dyspozycji dowódcy akcji lub operacji siły i środki, potencjał i doświadczenie przeciwnika. Szturm planowy może w każdej chwili przejść w formę szturm natychmiastowego, jeżeli w trakcie prowadzonej akcji lub operacji policyjnej wystąpią okoliczności, w których dalsza zwłoka groziłaby poważnymi konsekwencjami lub utratą kontroli nad przebiegiem działań (np. sytuacja zakładnicza, w której dochodzi do egzekucji zakładników). W przypadku realizacji zadań przy współpracy z innymi podmiotami realizującymi zadania w obszarze neutralizacji zdarzenia kryzysowego (np.: Państwowa Straż Pożarna, Państwowe Ratownictwo Medyczne, służby komunalne) — kierującym działaniami antyterrorystycznymi na miejscu zdarzenia o charakterze terrorystycznym podejmowanymi przez właściwe służby lub organy w ramach ich ustawowych zadań jest wyznaczony przez komendanta Głównego Policji, a w przypadkach niecierpiących zwłoki — przez właściwego miejscowo komendanta wojewódzkiego Policji funkcjonariusz Policji⁴¹.

Przedstawione możliwości wprowadzania do działań pododdziałów kontrterrorystycznych pozwalają na realizację zadań służbowych w różnych sytuacjach — zarówno w ramach zapobiegania przewidywalnym i określonym zagrożeniom (np. w związku z zabezpieczeniem dużych imprez masowych), jak i jako działania kontrterrorystyczne lub z zastosowaniem taktyki kontrterrorystycznej w sytuacjach nagłych zdarzeń o charakterze kryzysowym. W tym miejscu należy także wspomnieć o innej formie uruchomienia COAT, związanej z wprowadzaniem określonych w ustawie o działaniach antyterrorystycznych stopni alarmowych — tzn.: w przypadku ogłoszenia przez prezesa Rady Ministrów — drugiego stopnia alarmowego (BRAVO), lub w przypadkach niecierpiących zwłoki przez

oraz niszczeniu materiałów lub urządzeń wybuchowych wykonanych fabrycznie lub w sposób improwizowany, stanowiących zagrożenie dla życia, zdrowia i mienia, a także bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz na pokonywaniu zamknięć budowlanych i innych przeszkód przy użyciu materiałów wybuchowych”.

³⁸ Tamże, § 2 ust. 6: „zespół czynności, innych niż działania bojowe, zmierzający do ratowania życia, zdrowia i mienia realizowanych z wykorzystaniem specjalistycznego wyposażenia przez przeszkolonych policjantów”.

³⁹ Tamże, § 2 ust. 22, „zaplanowane i przygotowane działanie bojowe przeprowadzone na rozkaz dowódcy działań bojowych, realizowane w oparciu o zatwierdzony plan działań, opracowany na podstawie zebranych informacji”.

⁴⁰ Tamże, § 2 ust. 21, „działania bojowe wynikające z potrzeby niezwłocznej reakcji na zaistniałą sytuację bezpośredniego zagrożenia, oparte na posiadanych możliwościach, umiejętnościach oraz ogólnych zasadach taktyki”.

⁴¹ Ustawa z 10 czerwca 2016 r. o działaniach antyterrorystycznych, art. 18 ust. 1.

ministra spraw wewnętrznych — trzeciego stopnia alarmowego (CHARLIE). Istotne jest stałe utrzymanie potencjału i bieżące doskonalenie pododdziałów do działań kontrterrorystycznych, również na podstawie doświadczeń państw zachodnioeuropejskich (ATLAS⁴²), w których dochodziło do zamachów terrorystycznych. Taktyka ataków symultanicznych z użyciem broni i materiałów wybuchowych, zamachy na duże skupiska ludzi — tzw. cele miękkie, realizowane przez osoby wcześniej niepowiązane ze strukturami organizacji terrorystycznych, określane jako „samotne wilki”, często zamachowców samobójców — wymaga realnego podnoszenia gotowości do szybkiej reakcji na takie sytuacje. Oprócz pododdziałów kontrterrorystycznych — również innych jednostek Policji realizujących zadania prewencyjne. Zmiany przepisów wykonawczych, które od 1 maja 2017 r. wprowadziły m.in. ujednoczenie struktur pododdziałów antyterrorystycznych Policji, niewątpliwie przyczyniły się do wzmocnienia osobowego tej formacji. To bezpośrednio przełoży się na podniesienie skuteczności działań w systemie bezpieczeństwa wewnętrznego państwa. Obecnie posiadają one strukturę modułową, pozwalającą na wzajemne współdziałanie, ujednoczoną taktykę działania⁴³, kompatybilny sprzęt i wyposażenie. Należy kontynuować aktywność legislacyjną, co niewątpliwie przyczyni się do dalszego wzmocnienia struktur podmiotów kontrterrorystycznych polskiej Policji i ich elastyczne dostosowanie do zmieniającej się taktyki przeciwnika. Należy jednak pamiętać o bieżącym szkoleniu funkcjonariuszy służb patrolowo-interwencyjnych oraz oddziałów prewencji pod kątem właściwej reakcji na zaistniałą sytuację kryzysową (np. tych określanych mianem „amok”, „samotny wilk”). Przemawia za tym fakt, że pierwszymi funkcjonariuszami Policji na miejscu takich zdarzeń — przed ewentualnym wprowadzeniem do działań pododdziałów antyterrorystycznych — będą funkcjonariusze aktualnie pełniący służbę w dyspozycji służby dyżurnej jednostek terenowych. To na nich w takich sytuacjach będzie spoczywał obowiązek podjęcia skutecznych działań wobec sprawców. Planowane przez Komendę Główną Policji są dalsze zmiany, które mają dążyć m.in. do przekształcenia jednostek antyterrorystycznych polskiej Policji w odrębną służbę antyterrorystyczną⁴⁴.

⁴² Należy tu wspomnieć o unijnej grupie zadaniowej ATLAS, do której należy również BOA KGP. Skupia ona centralne jednostki antyterrorystyczne państw Unii Europejskiej, w celu wymiany doświadczeń i wspólnej realizacji zadań w przypadku wystąpienia zagrożeń terrorystycznych o wyjątkowo dużej skali.

⁴³ Praktyczne rozwiązania taktyczne w działaniach bojowych, realizowanych przez pododdziały antyterrorystyczne polskiej Policji, zasady prowadzenia dokumentacji działań bojowych związanych z etapem planowania, przygotowania i realizacji — zostały określone w zarządzenie nr Pf-18 komendanta głównego Policji z 15 lipca 2015 r. w sprawie taktyki działań bojowych i taktyki działań minersko pirotechnicznych, jednak treść tego dokumentu z oczywistych względów jest niejawna.

⁴⁴ K. Kryczka, *Ważne procesy będą kontynuowane*, Policja 997 2017, nr 4 (145), s. 9.

Słowa kluczowe: operacje policyjne, działania kontrterrorystyczne, bezpieczeństwo wewnętrzne

Streszczenie: Pododdziały antyterrorystyczne polskiej Policji stanowią odwód centralny komendanta głównego Policji. Ich najważniejszym i najtrudniejszym zadaniem jest prowadzenie działań bojowych wobec sprawców aktów terrorystycznych oraz sprawców, których metody i skutki działania mogą być porównywalne do skutków działań terrorystycznych. To pozwala wskazywać te formacje polskiej Policji jako ważny element w systemie bezpieczeństwa wewnętrznego państwa. W publikacji wyeksponowane zostały przepisy prawa regulujące ich funkcjonowanie oraz wybrane elementy ich zastosowania w praktyce. Istotne wydaje się również przybliżenie obecnego kształtu tych formacji, oraz przyjętych rozwiązań organizacyjnych — mających na celu ich szybką i skuteczną reakcję na występujące zagrożenia. Biorąc pod uwagę specyfikę takich działań, obarczonych m.in. dużym ryzykiem realizacji, dynamiką, nieprzewidywalnością zachowań sprawców co do miejsca, czasu i użytych środków — istotne jest zapewnienie oraz utrzymanie optymalnego, pozostającego w stałej gotowości do prowadzenia działań systemu kontrterrorystycznego.

Keywords: police operations, counterterrorism, internal security

Summary: Polish anti-terrorist police units are central reserve of the Chief of Police in Poland. Their most important and most difficult task is to conduct police operations against terrorist offenders and other offenders, whose methods and actions' consequences may be equivalent to those of terrorist offenders. The importance of these task indicates police anti-terrorist units play a significant part in the system of internal security. The publication describes law provisions regulating their functioning and selected elements of practical use. Worthy of note seems to approximate their present form, the organization and the adopted solutions to their rapid and effective response to emerging threats. Taking into consideration the specifics of such operations, fraught with high risk, dynamics and unpredictability of the offenders with regards to places, time and used weapons, it is crucial to ensure and maintain optimal and red-alerted counterterrorism system.